

Posudek diplomové práce Debory Hudcové Blahoslav Pípal jako Verbi Divini minister

Debora Hudcová se rozhodla představit kazatelský profil svého dědečka Bl. Pípala, mj. též proto, aby – jak uvádí v úvodu – ukázala, jak bylo možno kázat v době normalizace. Z této doby pochází většina ze 75 dochovaných kázání, která byla diplomandce předmětem zkoumání (v menší míře pak také jiná Pípalova činnost biblisty a překladatele).

Práce má tuto osnovu: Po stručném uvedení do Pípalova životopisu a představení pramenů věnuje Hudcová pozornost základním teologickým tématům (kap. 3.2). Jsou to: O Bohu – christologie – církve – život a člověk. V kap. 4 pak zkoumá charakter kázání B.P., jejich formu a strukturu, roli biblického textu a posluchače – a připojuje analýzu dvou Pípalových kázání. V kap. 5 věnuje krátce pozornost další vykladačské a překladatelské činnosti B.P. Práci uzavírá závěr (kap.6). Připojen je seznam literatury a soupis všech dochovaných kázání. V příloze pak jsou uvedena 4 kázání v doslovném znění.

Prvním těžiskem práce je kapitola o teologických tématech, kde ovšem postrádáme vysvětlení, proč autorka zvolila právě tato. Tím spíše, že sama konstatuje, že některá témata se ve sledovaných kázáních vyskytují jen velmi zřídka (Duch svatý, svátosti). Bylo by tudíž přesvědčivější, kdyby byla postupovala „deduktivně“, tj. vyšla z kázání samých a odtud témata vytěžila a seřadila, než opačně, kdy kázání jsou k jednotlivým záhlavím uváděna (většinou v parafrázi) spíše jako ilustrace a soubor témat vytvořen jaksi uměle, s častým odvoláním na Pöhlmannovo Kompendium (přičemž by se aspoň v některých případech slušelo uvést citované autory přímo, nikoli via Pöhlmann, trapně působí např. „Christologie B.P. vychází jistě částečně z christologie K. Bartha, jak o ní referuje Pöhlmann“, s. 25 nebo „Jistě by spolu s Lochmanem řekl, že... citováno dle Pöhlmann...“, s. 28 aj.). – Bylo by také užitečné srovnat kázání Pípalova s kazatelskou praxí „daňkovců“ (jak ji recenzent stručně naznačil v článku, který Hudcová zná a cituje). S Daňkem a jeho žáky Pípala spojuje silný důraz na Boží jedinečnost a jeho majestát, jakož i „antropologický pesimismus“, který autorka u Pípala rovněž zjišťuje. Ovšem ukazuje se, že Pípal tyto důrazy přece jen tvůrčím způsobem modifikuje ve smyslu „Menschenfreundlichkeit Gottes“: Modly jsou odmítány nejen proto, že ubírají Božímu majestátu, nýbrž (také) proto, že člověka zotročují strachem (např. s. 32). Přes veškeré „totaliter corruptus“ člověka platí, že „imago dei“ je nezrušitelné (s.38), i nad zlem se stále vynořuje Boží tvář, neboť on nepřestává usilovat o společenství s člověkem (s.34). Laciné, konvenční křesťanství a církevnictví je nadále kritizováno (s. 52), ale zároveň i z malého zrnka církevního zvěstování může vyrůst veliký strom (tamtéž) a církev přes všechnu porušenost je odrazem Božího světla (s.33). – Těmito motivy Pípal zmírňuje „kalvinistickou“ tvrdost (sám je ovšem za kalvinistu autorkou pokládán) první generace daňkovců (i jiných). Stálo by za úvahu, kterou ovšem autorka neprovádí, co je motivem tohoto posunu: byl vyvolán změnou „homiletické situace“, v níž lidé, vystaveni nepřízni a znejistění, „potřebují především útěchu a povzbuzení“ (52)? Sledovat tento „útěšný“ motiv Pípalových kázání by stálo za samostatnou úvahu diplomandčiny. Snad se k tomu dostane během obhajoby.

Autorka něco z tohoto posunu tuší, když (s.57) konstatuje (aniž ovšem dokládá), že „strukturou se mnohá kázání B. Pípala dají přirovnat ke kázáním Slavomila Daňka... Rozdíl je ale potom v dotazení kázání k christologickému, někdy až vyznavačskému konci“ (s.57). To už jsme ovšem v druhé těžiskové kapitole práce (kap.4). Zde autorka uvádí, že svou strukturou „všechna kázání gradují ke zvěstnému závěru“ s.60). Mohla ovšem blíže vysvětlit,

co je tímto „zvěstným záměrem“ a jeho společným jmenovatelem. – V odstavcích o roli biblického textu konstatuje, že v některých kázáních kazatel vychází ze situace, nikoli od textu, ale vždy se k textu vrátí. Recenzent ovšem v této souvislosti postrádá dvojí: Jednak statistiku textů, na něž Pípal kázal (SZ-NZ, narace, podobenství, výroky atd.), s výhradou, že sledovaný vzorek nemusí být statisticky významný (ale nebylo by ve sborových archivech možno dohledat údaje o textech kázání, jež se nedochovala?) Jednak však také úvahu o tom, jak hodnotit skutečnost, že Pípal v řadě případů užil za základ kázání kombinaci více (výrokových) biblických textů: je to snaha vyjádřit jejich konsonantnost, jejich kontrastnost či něco jiného? – Pokud jde o zřetel k posluchači: Stačí říci, že se Pípal „snažil být srozumitelný pro širokou veřejnost“ (s. 60)? Jak chápal „širokou veřejnost“, koho si představoval jako své posluchače? Pípal často uváděl ilustrace z literatury, i z beletrie: Lze v tom vystopovat nějaký záměr? Proč nebylo možno sestavit na základě dochovaných kázání seznam autorů a děl, jež autor cituje a zamyslet se nad ním? Jakých jiných ilustrací užívá? – Nepříliš přesvědčivé jsou odstavce kap. 4.3.1 „Soli Deo gloria“: Daněk tuto větu NEPOZMĚNIL na Soli Deo existentia (62), nýbrž rozvedl, a to ještě pouze jedním výrokem při oslavě svých narozenin, který vyvolal rozporné interpretace, z nichž nejpřesvědčivější poskytl Jan Heller.

V závěru Hudcová shrnuje nejdůležitější prvky teologie Pípalových kázání: Vysoká christologie, majestát nenapodobitelného Boha, antropologický pesimismus – to vše také jako kontrast (autorka říká nadneseně: vzpouru, s. 84) proti komunistické a ateistické ideologii. Toto poslední, jistě správné tvrzení by bylo možno ještě konkrétněji vyložit, aby se naplnil záměr práce, deklarovaný v úvodu – jak se kázalo v dobách normalizace: Jaký alternativní obraz světa, člověka nabízela Pípalova kázání vůči převažujícím (nejen vnucovaným) představám?

V seznamu literatury se – kromě soupisu Pípalových děl – vyskytují i tituly, které v průběhu práce nebyly brány v potaz. To platí i o nečetné literatuře specificky homiletické (Filipi, Landová, Hájek, Rahner, Smolík).

+

Diplomová práce Debory Hudcové je psána se sympatickým zaujetím, neobsahuje tvrzení vysloveně chybná. Po stránce grafické a ortografické má jen minimum zanedbatelných chyb. Obsahuje všechny potřebné náležitosti diplomové práce.

Diplomovou práci Debory Hudcové doporučuji k obhajobě.

16. VII. 09

Prof. ThDr. Pavel Filipi